

วิเคราะห์ "พระนางพญา" ในยุคของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

An Analysis of Buddhist Amulets "Phra Nangphaya"

during the Period of King Naresuan

พัชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์ / Patcharin Anansiriwat

รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

E-mail :yangpatcharina@yahoo.co.th

บทคัดย่อ : งานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยจุดมุ่งหมายที่จะเลือกวิเคราะห์พระเครื่องรางหรือพระเครื่องในยุคสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ได้แก่ พระนางพญาพิมพ์เข้าโค้งพระนางพญาพิมพ์เข้าตรงพระนางพญาออกนูนใหญ่ พระนางพญาพิมพ์สังฆาฏิ โดยวิเคราะห์มูลเหตุแห่งการสร้าง มวลสารที่ใช้สร้าง พุทธลักษณะ ก็พบว่าแต่ละพระเครื่องรางก็จะมีลักษณะเด่นเป็นเอกลักษณ์ประจำพิมพ์ ส่วนพระพุทธรูปโดยภาพรวมจะไม่ต่างนักเพราะมักจะเน้นในเรื่องป้องกันภัยอันตรายทำให้อยู่คงกระพัน มีเมตตามหานิยม

คำสำคัญ : พระนางพญา, พุทธลักษณะ, พุทธคุณ, มวลสาร

Abstract : This research study investigated the Buddhist amulets during the period of King Naresuan the Great's reign, namely Phra Nangphayakhao khong, Phra Nangphayakhaotrong, Phra Nangphayaaaknoonyai ,Phra Nang phayasangkhati. The analysis was made to explore the Buddhist characteristics and components of the amulets. It was found that each amulet had distinctive features unique of its mold. As for their benefits, it was found that they were generally similar in that they were meant to provide protection from dangers, physical invulnerability, and fortune and favor.

Keywords : Phra Nangphaya, Buddhist characteristics, benefits and components of the amulets

บทนำ

กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2544 : 30) อธิบายไว้ว่าเมื่อสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงขึ้นครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ทรงพระนามว่าสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 2 ในช่วงที่พระองค์ยังทรงมีพระชนม์ชีพอยู่นั้นทรงต้องตรากตรำทำศึกสงครามนับครั้งไม่ถ้วนในการทำสงครามกับเพื่อนบ้าน ได้แก่ พม่าและเขมรดังเช่นการสู้รบกับทัพเรือของพระยาจันทบูร

ทำสงครามเพื่อขับไล่กองทัพเขมรที่ยกมารุกรานไทยที่เมืองชัยบาดาลการยกทัพไปตีเมืองคัง การสู้รบกับกองทัพสุรกรรมาซึ่งเป็นแม่ทัพหน้าของพม่าซึ่งศึกครั้งนี้ทรงใช้พระแสงปืนต้นยิงข้ามแม่น้ำสะโตงถูกสุรกรรมาตาย (กรมพระยาดำรงราชานุภาพ 2544 : 34, 69) การทำสงครามกับพระยาพะสิมและพระเจ้าเชียงใหม่ (พลาติศัย สิทธิธัญกิจ 2544 : 42, 50) การทำสงครามกับพระเจ้าหงสาวดีนันทบุเรงยกกองทัพมารุกรานกรุงศรีอยุธยาการศึกครั้งนี้สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงใช้ทวนแทงลักไว้ทำมृतาย (พลาติศัย สิทธิธัญกิจ 2544 : 56) การทำสงครามกับพระมหาอุปราชาซึ่งศึกครั้งนี้มีการทำสงครามยุทธหัตถีระหว่างสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับพระมหาอุปราชาผลคือสมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้ชัยชนะพระมหาอุปราชาสิ้นพระชนม์บนคอช้างเพราะถูกสมเด็จพระนเรศวรมหาราชฟันด้วยพระแสงของ้าวจนกระทั่งปีพ.ศ.2148 สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงยกทัพจะไปตีเมืองอังวะแต่ระหว่างเดินทัพเมื่อกองทัพไปถึงเมืองทางในรัฐฉานประเทศพม่าพระองค์ประชวรและเสด็จสวรรคตในปีนั้นพระชนมายุได้ 50 พรรษา (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ 2500 : 194)

จากเนื้อความข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ตลอดระยะเวลาที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงเจริญพระชนมายุจนกระทั่งพระองค์ทรงขึ้นครองราชย์สมบัติพระองค์ทรงทำสงครามบ่อยครั้งโดยที่การทำศึกสงครามในยุคนั้นจะเป็นลักษณะการสู้รบแบบประจัญบาน ดังนั้นกองทัพที่มีกำลังพลมากกว่ามีทหารที่มีฝีมือในการสู้รบดีกว่าก็เป็นผู้ชนะได้เปรียบผู้นำทัพจำเป็นต้องฝึกทหารให้มีพลกำลังเข้มแข็งอดทนมีฝีมือในการสู้รบ รวมทั้งการใช้ตำราทางไสยศาสตร์ผสมผสานกับความเชื่อด้านพระพุทธศาสนาเสริมสร้างกำลังใจถึงความตอนหนึ่งที่พลาติศัยสิทธิธัญกิจ (2544 : 15) อธิบายไว้ว่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงศึกษาดำรับตำราไสยศาสตร์ทั้งสรงน้ำว่านยาทำให้มีพลกำลังแข็งแรงอยู่คงกระพันเมื่อต้องออกสู้รบกับข้าศึกศัตรูในการทำสงคราม เพื่อให้พระวรกายรอดพ้นคมศาสตราวุธ

พระเครื่องหรือพระเครื่องรางก็เป็นหนึ่งในเครื่องรางของขลังที่คนไทยเชื่อถือว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันพม่าพระจันทร์ (ม.ป.ป. : 23) ได้อธิบายไว้ว่าเครื่องรางและพระเครื่องของอยุธยา นั้นมักจะโดดเด่นในด้านคงกระพันชาตรีและแคล้วคลาดอาจเป็นเพราะว่ายุคกรุงศรีอยุธยามีการทำสงครามบ่อยครั้งเป็นที่ยอมรับว่าพระเครื่องยุคกรุงศรีอยุธยามีพุทธคุณสูงส่งทุก ๆ กรุ ทุก ๆ คณะจารย์การพกพาพระเครื่องหรือเครื่องรางของขลังอื่น ๆ ติดตัวก็เพื่อป้องกันตัวเพราะเชื่อกันว่ามีพุทธคุณที่ทำให้หนังเหนียวหรือฟันแทงไม่เข้า จึงเกิดการสร้างพระเครื่องเพื่อไว้ป้องกันตัวให้รอดพ้นจากภัยอันตรายทั้งปวง แต่เดิม

ก็ใช้ดินเป็นวัสดุในการสร้างต่อมาก็วิวัฒนาการมาเป็นโลหะ เช่นทองสำริด ทองเหลือง ทองคำ และเงิน เป็นต้น

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าการสร้างพระเครื่องของชาวไทยสมัยก่อนเป็นประโยชน์ต่อกองทัพทำให้ไพร่พลทหารมีจิตใจห้าวหาญอีกheim มีร่างกายคงทนต่อศาสตราวุธหรือเขี้ยวเล็บงาของสัตว์เพราะมีพุทธคุณช่วยด้านจิตวิทยาก็เป็นสิ่งที่เสริมกำลังใจนักรบให้เข้มแข็งจึงเป็นอีกมุมหนึ่งของประวัติศาสตร์ไทยที่ควรค่าแก่การสนใจศึกษาหาความรู้โดยเฉพาะ พระเครื่องที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์นักรบดังเช่นสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เพราะเป็นพระเครื่องที่เปี่ยมด้วยพุทธคุณและพุทธศิลป์ซึ่งพระนางพญาก็เป็นหนึ่งในพระเครื่องยุคนั้นที่มีชื่อเสียงเลื่องลือมาจนถึงยุคปัจจุบันเนื่องจากบรรดาเสียนพระทั้งหลายต่างก็ยอมรับว่ามีความขลังความศักดิ์สิทธิ์ และยกย่องให้เป็นหนึ่งในพระเบญจภาคี (พระเบญจภาคี หมายถึงพระเครื่องชุดหนึ่งประกอบด้วยพระเครื่องจำนวน 5 องค์ ได้แก่พระสมเด็จจักรพรรดิ ไขสีตาราม พระนางพญาจังหวัดพิษณุโลก, พระรอด จังหวัดลำพูนพระซุ้มกอ จังหวัดกำแพงเพชร พระผงสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นถึงรายละเอียดเกี่ยวกับมูลเหตุแห่งการสร้างพระนางพญาพุทธลักษณะมวลสารที่ใช้สร้างและพระพุทธรูป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์มูลเหตุแห่งการสร้าง
2. วิเคราะห์มวลสารที่ใช้ในการสร้าง
3. วิเคราะห์พุทธลักษณะ
4. วิเคราะห์พุทธรูป

ความสำคัญของงานวิจัย

การวิเคราะห์เรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นมาของพระเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาของคนไทยในสมัยอดีตในทั้งด้านพุทธศิลป์ พุทธคุณ อีกทั้งสะท้อนความเชื่อค่านิยมที่เกี่ยวกับการสร้างพระเครื่อง

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เป็นความรู้เกี่ยวกับพระนางพญาในยุคของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช
2. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพระราชประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

3. วิเคราะห์พระนางพญาในยุคของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชในแบบพรรณนาวิเคราะห์โดยมีภาพประกอบ ซึ่งได้ถ่ายภาพนั้นจากพระเครื่องรางองค์จริง

4. สรุปผลการวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผลการวิจัย

มูลเหตุการสร้างพระนางพญา

กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี 417 ปีเป็นช่วงระยะเวลาที่มีศึกสงครามบ่อยครั้งการที่ประเทศชาติมีศึกสงครามบ่อยครั้ง เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวกรุงศรีอยุธยารู้สึกไม่ปลอดภัยในการดำเนินชีวิตเสียขวัญและกำลังใจสมเด็จพระนเรศวรมหาราชน่าจะทรงตระหนักถึงข้อเท็จจริงในเรื่องนี้พระองค์จึงทรงนำพระพุทธรูปและศาสนาและความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์ ผสมกับความเชื่อทางไสยศาสตร์แต่ดั้งเดิมมาเป็นกลวิธีการหนึ่งในการสร้างขวัญและกำลังใจแก่พระองค์ ข้าราชการบริพารทั้งฝ่ายทหารและพลเรือนรวมทั้งไพร่ฟ้าประชาชน ทำให้มีการสร้างพระเครื่องรางขึ้นเพื่อใช้พกพาติดตัวไปในที่ต่าง ๆ ป้องกันภัยอันตรายทั้งปวงดังที่ บรรณ บัญญัติ (2549 : 192) กล่าวถึงสมเด็จพระนเรศวรมหาราชไว้ว่า พระองค์ทรงมีรูปร่างสูงใหญ่ฝึกการต่อสู้จนชำนาญ ผ่านพิธีกรรมทางไสยศาสตร์มีพิธีลงคาถาอาคมเพื่อป้องกันศัตรูและภัยอันตรายรวมทั้งไพร่พลทหารของพระองค์ก็เช่นกันต่างก็มีเวทมนต์คาถาและผ่านพิธีกรรมทางไสยศาสตร์เช่นเดียวกับพระองค์ดังนั้นพระองค์จึงทรงโปรดให้สร้างพระเครื่องขึ้นหลายองค์ และหนึ่งในพระเครื่องที่พระองค์ทรงโปรดให้สร้างก็คือพระนางพญาแต่ทว่าพระนางพญาในยุคแรกสร้างโดยพระวิสุทธิกษัตริย์พระองค์ทรงสร้างขึ้นเพื่อสรรเสริญวีรกรรมของพระชนนีคือพระศรีสุริโยทัยที่ทรงเสียสละพระชนม์ชีพเพื่อทรงช่วยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิให้รอดพ้นอันตรายจากอาวุธของศัตรู

ส่วนพระนางพญาในยุคหลังสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงเป็นผู้อำนวยการสร้างพระนางพญา รูปทรงขององค์พระสวยงามมากขึ้นกว่าเดิมพระนางพญาทั้งสองยุคนี้จัดว่ามีอายุการสร้างใกล้เคียงกัน มีพุทธคุณเหมือนกันคือเน้นหนักในเรื่องแคล้วคลาด อยู่ยงคงกระพัน เมตตามหานิยม พิธีปลุกเสกใช้วิธีอัญเชิญเทพา เทวดา ฤาษี พระสงฆ์ผู้ทรงศีลและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในเมืองพิษณุโลกร่วมกันปลุกเสกกันที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ

พระนางพญาแตกกรุประมาณ พ.ศ.2444 เนื่องจากว่าครั้งนั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสเมืองพิษณุโลกเพื่อทรงทอดพระเนตรการหล่อพระพุทธรูปราชจำลอง ณ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหารหรือวัดใหญ่ คาดว่าวัดนางพญาซึ่งอยู่ใกล้กันได้มีการปรับที่ดินรับเสด็จทำให้พบพระเครื่องที่วัดแห่งนี้มีผู้ขุดพบพระนางพญาเนื้อดิน

ประทับนั่งปรางมารวิชัยมีรูปทรงสามเหลี่ยมหน้าจั่วอย่างทรงเลขาคณิตหลายพิมพ์ด้วยกัน และมีประมาณ 84,000 องค์ครบถ้วนตามจำนวนพระธรรมชั้นซึ่งเป็นคนนิยมของท่านคณาจารย์ในยุคโบราณ (นิดา หงส์วิวัฒน์ 2555 : 13)

ประมาณปี พ.ศ.2512 ที่จังหวัดพิษณุโลกได้ขุดพบกรุพระนางพญาอีก 1 กรุอยู่ห่างจากบริเวณวัดนางพญาไปประมาณ 4-5 กิโลเมตรเป็นกรุที่เปี่ยมขึ้นเรียกว่าเรียกกันว่าพระนางพญา กรุนี้ว่าพระนางพญากรุนี้องค์พระถูกน้ำกัดสึกกร่อนจนเห็นเม็ดกรวดทรายชัดเจนพระบางองค์จะปรากฏคราบารักติดอยู่เต็มองค์บ้างบางองค์มีารักสีดำติดอยู่เป็นจุด ๆ ประมาณปี พ.ศ. 2530 ก็มีผู้ขุดพบกรุพระนางพญาอีกกรุหนึ่งเข้าใจว่าเป็นเจดีย์นอกวัดนางพญาที่สร้างติดกับถนนทางหลวง ซึ่งโจษจันกันว่าหลวงตาที่วัดนางพญาได้เก็บพระนางพญาที่ตกอยู่แถวโคนพระเจดีย์นำเพื่อบรรจุในพระเจดีย์ซึ่งสร้างขึ้นใหม่แม้จะมีไม่มากนักแต่เป็นพระที่ค่อนข้างสมบูรณ์มากและคงตามมีพระนางพญาพิมพ์อกนูนใหญ่ที่ปรากฏหู ตา จมูก อย่างชัดเจน โดยเฉพาะพระนางพญาพิมพ์เขาค้างที่พบในกรุนี้ถือกันว่ามีสวยงามยิ่งนัก (นิดา หงส์วิวัฒน์ 2555 : 15)

โดยทั่วไปมูลเหตุแห่งการสร้างพระพุทธรูปในสังคมไทยมีหลายประการ ดังนี้

1. สร้างเพื่อถวายเป็นพุทธรูบูชา
2. สร้างเพื่อเป็นพุทธานุสติหมายถึง เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ
3. สร้างเพื่อเป็นการสืบทอดพุทธศาสนาไปยังรุ่นลูกหลาน
4. สร้างเพื่อสะสมบูชาหรือเสริมชะตา บ้างก็เพื่อแก้บน
5. สร้างเพื่ออุทิศส่วนกุศลแด่บุพการีหรือบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว
6. สร้างเพื่อเฉลิมพระเกียรติวีรกรรม
7. พระมหากษัตริย์ทรงสร้างเพื่อเป็นพระพุทธรูปประจำรัชกาล
8. พระมหากษัตริย์ทรงสร้างเพื่อแจกจ่ายแก่ข้าราชการบริพาร
9. สร้างเพื่อเป็นมงคลแก่ชีวิตผู้สร้าง
10. สร้างเพื่อเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใช้ปกป้องคุ้มครองให้รอดพ้นภัยอันตราย
11. สร้างเพื่อมอบเป็นอนุสรณ์อันเป็นมงคลแก่ผู้ที่ช่วยบริจาคทรัพย์ใด ๆ แก้วัด
12. สร้างเพื่อเป็นพุทธานุสรณ์ (ธนากร บุญสุวรรณโร 2553 : ม.ป.น.)

ส่วนในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราชมูลเหตุแห่งการสร้างที่สำคัญ ๆ กล่าวโดยสรุปก็คือเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาเป็นมรดกทางวัฒนธรรมแก่ชนรุ่นหลังเป็นเครื่องรางของขลังที่แจกจ่ายให้แก่ข้าราชการบริพารและทหารทั้งปวงเพื่อปกป้องคุ้มครองตนให้พ้นภัยอันตราย

มวลสารพระนางพญา

พระนางพญาเป็นพระดินเผาที่มีเนื้อหยาบที่สุดในบรรดาพระเนื้อดินของชุดเบญจภาคีมีเนื้อสีอิฐแดงเหลือง เนื้อเขียวเนื้อดำ จุดเด่นของเนื้อพระนางพญามีทั้งมวลดินมวงกลมเม็ดทรายแทรกปนอยู่ในเนื้อมากเรียกกันว่าเม็ดแร่ มีหัวองค์พระมีส่วนผสมมวลสารเหล็กไหลเหล็กน้ำพี้พระธาตุมีสีขาวขุนพระธาตุสีชมพูผง่านโบราณเกสรดอกไม้ 108 ว่าน 108 น้ำมันตักทพย์

ความหมายของมวลสารที่นำมาผสมในพระสมเด็จพระนางพญามีดังนี้

- พระธาตุเหล็กไหลและโพรงเหล็กไหล, ผง่านโบราณหมายถึงการอยู่ยงคงกระพัน
- เหล็กน้ำพี้หมายถึงการแก้เคล็ดและความแข็งแกร่ง
- พระธาตุสีขาวขุนและพระธาตุสีชมพู, น้ำมันตักทพย์, ดินมวงกลมหมายถึงศิริมงคล, การแก้อาถรรพ์
- เกสรดอกไม้หมายถึงเมตตามหานิยม
- ว่าน 108 หมายถึงการแคล้วคลาดภยันตราย
- ทรายเงินทรายทองหมายถึงการมีโชคลาภและเงินทอง

พุทธลักษณะ

พระพิมพ์นางพญาส่วนใหญ่จะมีรูปร่างโดยรวมเป็นสามเหลี่ยมหน้าจั่วองค์ขนาดปานกลาง ไม่เล็กหรือใหญ่มาก ฐานกว้างประมาณ 2 ซม. ส่วนสูง 2.8 ซม.เหมาะสำหรับเป็นพระเครื่องที่ผู้หญิงใช้ห้อยกับสายสร้อยด้านข้างทั้งสามด้านจะต้องมีรอยต่อติดองค์พระเพื่อแยกออกจากกัน พื้นผิวด้านข้างจึงไม่เรียบนักด้านหลังบางองค์จะมีลายนิ้วมือของพระหรือครูบาอาจารย์ผู้ดำเนินการในการสร้างปรากฏอยู่มักมีเม็ดผดปรากฏขึ้นมาจากกระทั้งสัมผัสได้มีหลายสีได้แก่สีดำ สีมานบุสีแดงสีแดงจางปีสีดอกพิกุลแห้งสีหัวโพลแห้งสีขมิ้นชันสีเขียวใบไม้สีเขียวมะกอกดิบ สีเขียวครกหิน สีตบเปิด สีสวาด สีอิฐ แม้ว่าจะเป็นพระพิมพ์ฝังกรุผ่านกาลเวลานานแต่บางองค์ก็มีสภาพสมบูรณ์ทั้งด้านหน้าและด้านหลังเพียงแต่มีคราบโคลนที่กรุฝังอยู่ในเนื้อขององค์พระเท่านั้น

เนื้อพระพิมพ์นางพญาแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. เนื้อละเอียดปนเนื้อหยาบแก่ว่าน
2. เนื้อหยาบดูไม่ค่อยจะงดงาม
3. เนื้อแก่แร่ เนื้อพระชนิดนี้จะปรากฏมวลสารเม็ดใหญ่ๆโผล่ขึ้นมาให้เห็นชัดเจน

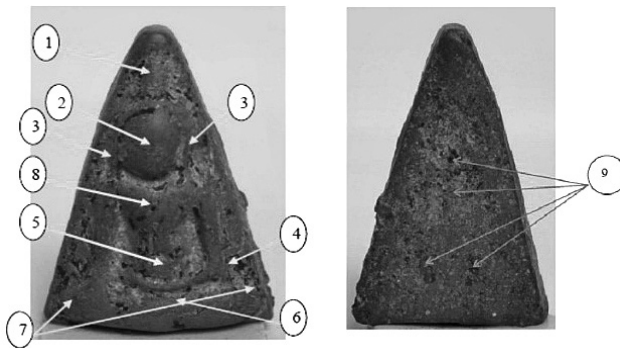
พระนางพญาจำแนกได้หลายพิมพ์ ในส่วนของงานวิจัยฉบับนี้จะกล่าวถึงพระพิมพ์เฉพาะที่เป็นที่นิยมของผู้สะสมในวงการพระเครื่องอันได้แก่พระนางพญาพิมพ์ใหญ่คือ พระนางพญา

พิมพ์อกนูนใหญ่ พระนางพญาพิมพ์เข้าโค้ง พระนางพญาพิมพ์เข้าตรง ซึ่งแยกออกเป็น 2 พิมพ์ด้วยกันคือ พระนางพญาพิมพ์เข้าตรง “ธรรมดา” พระนางพญาพิมพ์เข้าตรงพิมพ์ “มือตกเข้า” ส่วนพระนางพญาขนาดเล็กที่เป็นที่นิยมที่สุดก็คือพระนางพญาพิมพ์สังฆาฏิ

พระนางพญาพิมพ์เข้าโค้ง

พุทธลักษณะ

พระนางพญาพิมพ์เข้าโค้งเป็นพระพิมพ์ประทับนั่งปางมารวิชัยที่มีลักษณะการตัดขอบทั้ง 3 ด้านเป็นสามเหลี่ยมหน้าจั่วองค์พระดูโปร่งสูงเนืององค์พระจะหยาบ มีเม็ดแร่และว่านดอกมะขามแทรกอยู่ถ้าดูจากด้านหลังองค์พระจะยิ่งเห็นเด่นชัดบางองค์จะมีคราบโคลกรูติดตามซอกมีลักษณะเป็นศิลปะสุโขทัยพระนางพญาพิมพ์เข้าโค้งมีราคาแพงมาก โดยเฉพาะองค์ที่มีสีเขียวกับองค์ที่มีสีดำ ลักษณะสี น่าจะเกิดจากการเอาเข้าไปเผาในเตาที่มีความร้อนอยู่ที่มีอุณหภูมิสูงมาก

พระนางพญาพิมพ์เข้าโค้งสีน้ำตาล

พุทธลักษณะเด่น ๆ มีดังนี้

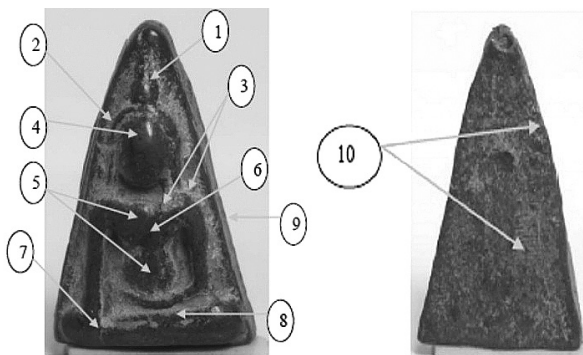
1. พระเกศ (ผม) บริเวณมีลักษณะคล้ายหัวปลีกล้วย
2. พระพักตร์กลมป้อมไม่มีรายละเอียดที่เป็นส่วนประกอบของใบหน้า
3. บางองค์เห็นปลายพระกรรณ (หู) ด้านขวาขององค์พระเชื่อมติดกับสังฆาฏิ แต่บางองค์เห็นปลายพระกรรณ (หู) ด้านซ้ายขององค์พระเชื่อมติดกับพระอังสา (ไหล่)
4. บริเวณพระกบิล (ข้อศอก) ด้านซ้ายส่วนปลายจะมีเนื้อติดกับปลายพระบาท (เท้า) ขวา
5. บริเวณพระอุทร (หน้าท้อง) จะมีกระเปาะคล้ายเป็นกลัมน้ำ
6. พระเพลา (หน้าตัก) ขององค์พระนางพญาพิมพ์เข้าโค้ง มีรูปโค้งเป็นแอ่งกระทะเล็กน้อย

7. เป็นพระพิมพ์ที่ประทับนั่งปางมารวิชัย พระเพลาและพระขานูทั้งซ้ายขวายกขึ้น
8. เส้นพระอังสะเส้นหนึ่งวางซ้อนไปได้พระกัจฉะด้านขวาขององค์พระ
9. ด้านหลังมีรอยนิ้วมือผิวขรุขระมีเม็ดแร่ให้เห็นเด่นชัดและทั้งด้านหน้าและด้านหลังมีคราบรารักสีดำเป็นจุด ๆ กระจายทั่วองค์พระ

พระนางพญาพิมพ์เข้าตรงและพิมพ์มืดอกเข้า

พุทธลักษณะ

พระนางพญาพิมพ์เข้าตรงและพิมพ์มืดอกเข้ามีพุทธลักษณะที่เหมือนกันหลายประการ ดังข้อมูลจากภาพต่อไปนี้

พระนางพญาพิมพ์เข้าตรงพิมพ์มืดอกเข้า

พุทธลักษณะเด่น ๆ มีดังนี้

1. พระเศศเกล้าขึ้นเหมือนปลีกล้วย
2. เส้นไพระศกไม่ติดกับพระนลาฏ
3. ปลายเส้นไพระศกด้านซ้ายขององค์พระจะต่อกับพระกรณพระกรณซ้ายขององค์พระจะลากลงมาแล้วแยกเป็นสองเส้น เส้นหนึ่งปลายจรดเส้นสังฆาฏิและปลายอีกข้างหนึ่งจรดเส้นจีวร
4. พระพักตร์ (หน้า) ของพระนางพญาพิมพ์เข้าตรงพระนลาฏ (หน้าผาก) จะกว้างแล้วค่อย ๆ สอดลงมาปลายคางมีรายละเอียดของใบหน้าแต่ไม่ชัดเจนบางองค์อาจไม่เห็นเลย
5. พระอุระ (อก) มีกล้ามเนื้อนูน สีข้ำงนูน ทำให้พระอุทรดูป่อง
6. เส้นพระอังสะจะลากยาวมาทางด้านข้างและเลี้ยวผ่านหน้าอกปลายเส้นพระอังสะโค้งไปที่ชอกพระกัจฉะ (รักแร้) ขวาขององค์พระชัดเจน

7. พระหัตถ์ขวาจะจับพระเพลา (ตัก) แต่ไม่มองไม่เห็นนิ้วมือภาพนี้เป็นพิมพ์มือตักเข้า นิ้วมือจะเลยตักลงไป (ซึ่งถ้าเป็นพระนางพญาเข้าตรงธรรมดามือจะไม่เลยตักจึงเป็นพุทธลักษณะที่ทำให้สองพิมพ์นี้ต่างกันอย่างชัดเจน)

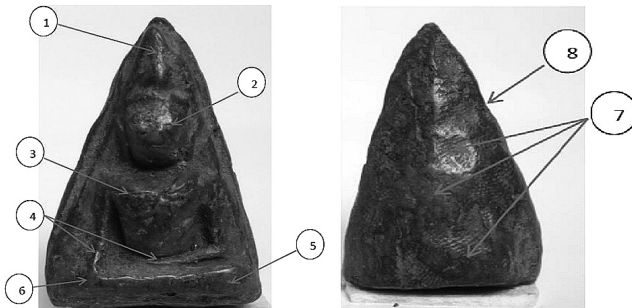
8. ลักษณะพระเพลา (หน้าตัก) ตัดเป็นเส้นตรง

9. ตัดขอบองค์พระเป็นรูปสามเหลี่ยมหน้าจั่วพื้นผิวขอบจะไม่เรียบเพราะตัดด้วยดอก

10. ด้านหลังมีรอยเหยียนและเม็ดผดจำนวนมากกระจายตามแผ่นหลัง

พระนางพญาพิมพ์อกนูนใหญ่

พระนางพญาพิมพ์อกนูนใหญ่เนื่องจากองค์พระค่อนข้างหยาบขรุขระมีรอยแตกรานมากกว่าพิมพ์อื่น ๆ โดยเฉพาะด้านหลังองค์พระจะเห็นเด่นชัดมาก ทำให้ดูสายน้อยกว่าพิมพ์เข้าตรงและเข้าโค้ง แต่หายากเพราะที่พบก็มักจะชำรุด พระพักตร์ (หน้า) มีลักษณะที่เรียวยาวกว่าพิมพ์เข้าตรงและเข้าโค้ง เป็นพิมพ์ที่พบน้อย ในวงการพระเครื่องน้อยจึงไม่ค่อยมีให้บูชา

พระนางพญาพิมพ์อกนูนใหญ่

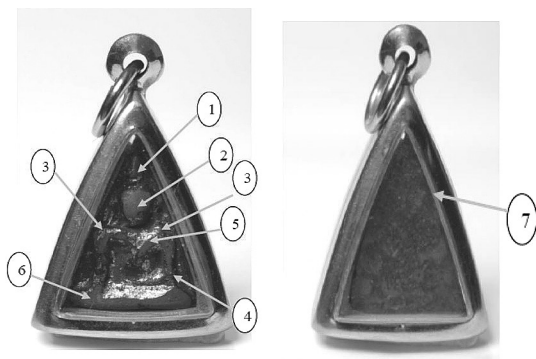
พุทธลักษณะเด่น ๆ มีดังนี้

1. พระเศียร (ผม) จะมีลักษณะคล้ายปลีกล้วยเพราะโคนมีขนาดใหญ่
2. บางองค์พระพักตร์ (หน้า) มีรายละเอียดของส่วนประกอบบนใบหน้า
3. เห็นได้ชัดว่าที่พระอุระ (หน้าอก) ขององค์พระนูนใหญ่กว่าพิมพ์อื่น ๆ
4. ปลายพระหัตถ์ (มือ) ดูเรียวยาวทั้งสองข้าง
5. พระเพลา (หน้าตัก) ดูนูนหนากว่าพิมพ์อื่น ๆ เพราะพระขงฆ์ (หน้าแข้ง) ดูใหญ่และหนามากกว่าพิมพ์อื่น ๆ
6. ประทับนั่งปางมารวิชัยพระหัตถ์ขวาพาดเข้าขวา
7. ด้านหลังองค์พระเป็นเนื้อนูนมีลายนิ้วมือกดเป็นรอย
8. ด้านข้างการตัดขอบไม่เรียบ

พระนางพญาพิมพ์สังฆาฏิ

พุทธลักษณะ

พระนางพญาพิมพ์สังฆาฏินี้มีลักษณะการตัดขอบเกือบจะเป็นรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า จึงต่างจากพิมพ์อื่นๆ เพราะพิมพ์อื่น ๆ มีการตัดขอบเป็นสามเหลี่ยมหน้าจั่วที่เรียกว่าพิมพ์สังฆาฏิ เพราะลักษณะเด่นตรงที่มีผ้าสังฆาฏิพาดจากพระอังสาลงมาที่พระอุระพุทธลักษณะเป็นพระพิมพ์ประทับนั่งปางมารวิชัยด้านหลังมีรอยคล้ายลายนิ้วมือด้านข้างมีรอยตัดด้วยตอกเป็นเส้นทแยงขึ้นเมื่อพระเป็นดินเผาเห็นว่าดอกกะขามเป็นจุด ๆ มีเม็ดแร่ปรากฏด้วย

พระนางพญาพิมพ์สังฆาฏิ

พุทธลักษณะเด่น ๆ มีดังนี้

1. พระเศียรทรงแหลม
2. พระพักตร์ทรงรูปไข่ไม่มีรายละเอียดของ พระเนตร พระนาสิกพระขนงพระโอษฐ์ แต่บางองค์ก็ให้เห็นกลาง ๆ แต่บางพิมพ์ก็ปรากฏรายละเอียดของส่วนประกอบใบหน้า
3. พระอังสา (บ่าไหล่) มีลักษณะตั้งผึ่งผาย ดูพระอังสายกขึ้นเล็กน้อย
4. พระกร (แขน) ซ้ายงอเข้าหาลำตัวในลักษณะตั้งฉาก
5. เรียกว่าพิมพ์สังฆาฏิเพราะมีผ้าสังฆาฏิพาดจากพระอังสาลงมาที่พระอุระที่เห็นได้อย่างเด่นชัดเส้นชายจีวรยาวมาจรดพระเพลา
6. พุทธลักษณะคือท่าประทับนั่งปางมารวิชัยโดยพระหัตถ์ (มือ) ขวาวางพาดจับพระขานุ (เข่า) ด้านขวาพระหัตถ์ซ้ายวางบนพระเพลา (ตัก) หน้าตักเป็นเส้นตรง
7. กรอบภาพพระพิมพ์มองโดยรวมเป็นสามเหลี่ยมด้านเท่า

พุทธคุณของพระนางพญาทุกพิมพ์

พุทธคุณยอดเยี่ยมในด้านอยู่อย่างคงกระพันแคล้วคลาดภัยอันตรายเมตตามหานิยม มีความเจริญรุ่งเรือง เนื่องจากผู้อำนวยความสะดวกสร้างร่วมทั้งประธานในพิธีเป็นคณะเดียวกัน และมีความมุ่งหมายสำคัญเดียวกันคือ ใช้เป็นเครื่องรางป้องกันตัวจากคมศาสตราวุธในยามออกศึกสงคราม ส่วนเรื่องเมตตามหานิยมและการมีโชคลาภหรือความเจริญรุ่งเรืองนั้นเป็นความเชื่อถือของคนรุ่นหลัง

สรุป

สรุปว่าพระนางพญาซึ่งเป็นพระเครื่องที่เกี่ยวข้องกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราชนั้น มูลเหตุของการสร้างนั้นก็คงสืบเนื่องมาจากการที่พระองค์ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ภพพระพุทธศาสนา อีกทั้งมีพระอาจารย์ที่เป็นประมุขฝ่ายสงฆ์ที่เชี่ยวชาญทั้งด้านคันถธุระและวิปัสสนาธุระ พระองค์จึงทรงสามารถสร้างพระเครื่องเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการสืบทอดศาสนาพุทธทั้งใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจของประชาชนในขณะนั้นให้อยู่ในกรอบศีลธรรม และเป็นขวัญกำลังใจให้เหล่าทหารในยามทำศึกสงครามเพราะเชื่อมั่นในความขลังและความศักดิ์สิทธิ์ดังข้อมูลเกี่ยวกับพระนางพญาดังกล่าวข้างต้น แม้รูปลักษณ์แต่ละพิมพ์จะมีความแตกต่างกันไปบ้าง แต่ส่วนที่คล้ายคลึงกันคือพุทธคุณที่เน้นในเรื่องป้องกันภัยอันตรายไม่ให้เข้ามาแผ้วพานทำให้ผู้ที่พกพาอยู่อย่างคงกระพันเกิดเมตตามหานิยมจากผู้พบเห็นซึ่งความเชื่อเหล่านี้ก็ยังคงอยู่มาจนถึงยุคปัจจุบันจึงเป็นผลให้มีผู้นิยมสร้างพระเครื่องเพื่อเข้าบูชาเป็นธุรกิจซื้อขายกัน อย่างเปิดเผยเพื่อครอบครองหรือพกพาด้วยความศรัทธาในพระพุทธคุณสนนราคาก็จัดว่าแพงมากเพราะถ้าเป็นพระกรุแท้และรูปลักษณ์สมบูรณ์อย่างเช่น พระนางพญาเข้าโค้ง หรือพระนางพญาเข้าตรงราคาประมาณเจ็ดล้านถึงสิบล้านพระนางพญาอกนูนใหญ่ราคาประมาณห้าล้านพระนางพญาสังฆาฏิราคาประมาณห้าแสนจึงเป็นเหตุให้มีคนทุจริตสร้างพระเครื่องใหม่ขึ้นแล้วก็ตกแต่งดัดแปลงให้เหมือนกับพระกรุที่มีแต่เดิมทำให้เป็นที่สับสนและถกเถียงกันในวงการพระเครื่องว่าพระเครื่ององค์ไหนแท้องค์ไหนปลอมจุดสังเกตดังกล่าวข้างต้นจึงมีประโยชน์ต่อการวิเคราะห์แยกแยะของจริงกับของปลอมออกจากกันได้

เอกสารอ้างอิง

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. **อยุธยา**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: มูลนิธิตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2500.

ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระมหา. **พระประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช**. กรุงเทพฯ: ศิลปะบรรณาการ, 2544.

ธนากร บุญสุวรรณ. **พระเครื่องเมืองพิษณุโลก**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพฯ, 2553.

นพ ท้าวพระจันทร์ (บรรณาธิการ). “วิธีพิจารณาพระกรุ” ใน **หลักเขียนเล่ม 6**. กรุงเทพฯ: เอ็มซีบุ๊ค, 2535.

นิดา หงส์วิวัฒน์ (บรรณาธิการ). **พระนางพญา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงแดด, 2555.

บรรยง บุญฤทธิ์. **ตามรอยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์บุ๊ค, 2549.

พลาดิษฐ์ สิทธิธัญกิจ. **พระนเรศวรกู้แผ่นดิน**. กรุงเทพฯ: ไพลินบุ๊คเน็ต จำกัด, 2544.